

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Viite: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö

Asia: Lausuntopyyntö **koskien lakiehdotusta** Julkisen hallinnon IT-palvelukeskuksesta

Lausunnon antajan tiedot:

Organisaatio:	Suomen Akatemia
Lausunnon laatijat:	Ossi Malmberg, Jan Ljungman ja Marja Kylämä

Lakiehdotus julkisen hallinnon IT-palvelukeskuksesta

Kirjoita kutakin osiota koskevat kommentit taulukon valkoisiin kenttiin kunkin kappaleen perään.

YLEISPERUSTELUT
0 YLEISTÄ
<p>Ehdotuksesta ei käy ilmi, mikä on ValtIT:n ja VIP:n rooli suhteessa ehdotuksessa kuvattuun Julkisen hallinnon IT-hallinnon palvelukeskukseen (JIP). ValtIT:n ja VIP:kin roolit ja niiden tarjoamat palvelut ovat vielä vaikeasti hahmotettavissa virastoissa. Myös niiden palvelut ovat vielä monelta osin avoinna. Miksi siis tehdä jo nyt uutta palvelukeskusta?</p> <p>JIP:stä ollaan tekemässä yksikköä, jolla on ”yksinoikeus tarjota ehdotetussa laissa määriteltyjä palveluja valtakunnallisesti julkisessa hallinnossa”. Esitysluonnoksessa viitatussa hankintalain 12 §:ssä on kyse palvelutuotantoa koskevasta yksinoikeudesta. Palvelun tarjoamista koskevan yksinoikeuden sisältöä tulisi täsmentää.</p> <p>Vaikka virastoille ei asetetakaan velvoitetta hankkia palveluja palvelukeskukselta, viekö yksinoikeus mahdollisuuden muilta tarjota samoja palveluja? Ollaanko siis tarjoamassa ratkaisua, joka virastojen tulee ottaa käyttöön, vaan jääkö myös aito mahdollisuus tehdä valintoja? Voiko tästä yksinoikeudesta käytännössä seurata, että tämä vähentäisi esim. Tieteen tietotekniikan keskus CSC:n mahdollisuuksia tarjota palvelujaan valtion organisaatioille, tai että tämä kokonaan estyisi. Tämä ei olisi tavoiteltavaa ottaen huomioon CSC:n tarjoamien palvelujen korkea laatu.</p> <p>Ehdotuksessa mainitaan useaan kertaan tavoitteena tuottavuuden lisääminen poistamalla päällekkäistä toimintaa. Lukijan on kuitenkin vaikea poimia ehdotuksesta, mitkä toiminnot/palvelut menevät päällekkäin ValtIT:n/VIP:n kanssa ja mikä on uutta. Esimerkiksi arkkitehtuurimääritykset ovat tällä hetkellä myös ValtIT:ssä.</p>

<p>Myös osaamisen keskittäminen on tehtävä niin, että osaamista säilyy myös muualla.</p> <p>Kustannusten osalta arveluttaa kaksinkertaisen palvelun tarjoaminen ja siitä seuraava epäily, että valtio maksaa sekä VIP:n kustannukset että ison osan JIP:n kustannuksista.</p> <p>Kun vastaavia osaamisen keskittymiä koskevia järjestelyjä on aiemmin toteutettu, on valtion virastoille jäänyt hyvin heikko neuvotteluasema virastoille kohdistuvien taloudellisten vaikutusten osalta (vrt. Palkeet).</p>
<p>1 JOHDANTO</p>
<p>Tarkoitus on, että toiminnasta aiheutuvat kustannukset katetaan palveluista saatavilla tuloilla. Kuitenkaan ehdotuksessa ei näy mitään arvioita tai perusteluja asiasta. Ei myöskään oletettavaa kustannustasoa virastoille.</p> <p>Tällä hetkellä esim. VIP vain ilmoittaa mitä sen palveluja on tilattava, jotta virasto saa käyttöönsä palvelun, joka on pakollinen. Esimerkiksi Kieku edellyttää VY-verkkoa, joka edellyttää tietoturva-auditointia jne. Ja kaikista näistä tulee maksaa VIP:n ilmoittamat kustannukset.</p>
<p>2 NYKYTILA</p>
<p>2.1 Lainsäädäntö</p>
<p>2.2 Käytäntö</p>
<p>Valtionhallinnon tietohallinto</p>
<p>Kuntien tietohallinto</p>
<p>Kansaneläkelaitoksen tietohallinto</p>
<p>Valtion ja kuntien tietohallintoyhteistyö</p>
<p>Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelma (SADe-ohjelma)</p>
<p>2.3 Kansainvälinen kehitys</p>
<p>2.4 Nykytilan arviointi</p>
<p>3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET</p>
<p>3.1 Tavoitteet</p> <p>Ehdotuksessa ei ole kuvattu mitä ovat JIP:n tarjoamat yhteiset tieto- ja viestintätekniset palvelut ja järjestelmät tai millaisia tuki-, neuvonta- ja asiantuntijapalveluja tarjotaan. Onko jo olemassa jotain kysyntää? Onko tehty tarvekartoitus? Onko tuotteita ja palveluja olemassa vaiko alkaako niiden tuotanto vasta JIP: perustamisen jälkeen?</p>
<p>3.2 Keskeiset ehdotukset</p> <p>Ehdotuksessa viitataan useassa kohdassa tietohallinnon kehittämiseen. Mitä ehdotuksessa tarkoitetaan tietohallinnolla ja sen kehittämisenä? Mitä ovat esim. ne tieto- ja viestintätekniset ratkaisut, joita on tarkoitus tarjota?</p> <p>Voiko yksittäinen virasto tilata palvelukeskukselta räätälöityjä ”tuotteita” tai palveluja vain omaan käyttöön?</p>

4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET
4.1 Taloudelliset vaikutukset
<p>Toiminnan sisältöä ja rahoituspohjan kestävyyttä tulisi täsmentää. Millä ansaintalogiikalla yksikkö toimisi? Kilpailuttaako yksikkö palvelun tarjoajia, joilta palvelukeskuksen asiakkaat ostavat palveluitaan? Onko yksikön tarjoaman palvelun lisäarvo valtion virastoille siten kilpailutuksesta säästyvien kustannusten ja mahdollisten skaalaetujen summa? Miten yksikkö hinnoittelee palvelunsa, jotta toiminta pystytään rahoittamaan toiminnallaan saaduilla tuloilla? Suhde Hanselin toimintaan?</p> <p>Ehdotuksessa on ilmeisesti käsitelty päällekkäin IT-palvelukeskuksen <u>pääomatarvetta</u> ja sen tarvitsemaa <u>tulorahoitusta</u>. Jos toiminnan kustannusten arvioidaan olevan 2,5 milj. euroa vuodessa, ainakin tämän verran tarvitaan vuodessa tuloja palvelumyynnistä, jotta oma pääoma ei vähenisi. Tämä tavoite saattaa olla haasteellinen varsinkin siksi, että ehdotuksesta ei käy ilmi, mitä ovat ne tuotteet, joilla myynti saadaan aikaan, tai mikä olisi palvelukeskuksen suhteellinen kilpailuetu markkinoilla.</p>
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan ja yhteiskunnalliset vaikutukset
<p>Kaiken julkisen hallinnon tietohallintoa koskevan vallan keskittäminen valtiovarainministeriöön tulee vaikuttamaan kaikkien julkisen hallinnon toimijoiden keskeisiin toimintoihin, koska tietohallinto on osa kaikkien toimijoiden ydintoimintoja.</p> <p>Miten paljon 40 hengen organisaation arvioidaan vähentävän tarvetta rekrytoida vastaavaa henkilöstöä yksittäisiin julkisen hallinnon organisaatioihin, kun valtionhallinnon, kuntien ja Kansaneläkelaitoksen tietohallinnoissa arvioidaan tällä hetkellä olevan liki 10 000 henkilöä?</p> <p>On erittäin huolestuttavaa, että ollaan perustamassa uutta organisaatiota ja jätetään jatkossa arvioitavaksi ”miltä osin nykyisten julkisen hallinnon toimijoiden kuten Valtiokonttorin koko julkista hallintoa koskevat palvelut toteutettaisiin edelleen Valtiokonttorissa ja miltä osin niitä mahdollisesti siirrettäisiin palvelukeskuksen tehtäviksi.”</p>
5 ASIAN VALMISTELU
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ
<p>Lukija ei vakuutu ehdotuksesta, jonka mukaan toisaalla julkisen hallinnon ohjauksesta ollaan antamassa lakiehdotusta ja toisaalla arvellaan, että ko. lakiesityksen toimeenpanoon voisi osallistua palvelukeskus, jota ei ole vielä olemassa.</p>
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT
1.1 Laki Julkisen hallinnon IT-palvelukeskuksesta
1 § Soveltamisala
2 § Palvelukeskuksen toiminta-ajatus
3 § Palvelukeskuksen tehtävät
4 § Palvelukeskuksen ohjaus ja valvonta
5 § Palvelukeskuksen oikeustoimikelpoisuus

6 § Palvelukeskuksen valtuuskunta
7 § Palvelukeskuksen hallitus
8 § Palvelukeskuksen toimitusjohtaja
9 § Palvelukeskuksen oma pääoma
10 § Palvelukeskuksen kirjanpito ja tilinpäätös
11 § Palvelukeskuksen tilintarkastus
12 § Palvelukeskuksen toimielinten vahingonkorvausvelvollisuus
13 § Palvelukeskuksen palveluista perittävät maksut
14 § Voimaantulo
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET
3 VOIMAANTULO
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS
<i>Lakiehdotus</i>
Laki Julkisen hallinnon IT-palvelukeskuksesta
1 § Soveltamisala
2 § Palvelukeskuksen toiminta-ajatus
3 § Palvelukeskuksen tehtävät
4 § Palvelukeskuksen ohjaus ja valvonta
5 § Palvelukeskuksen oikeustoimikelpoisuus
6 § Palvelukeskuksen valtuuskunta
7 § Palvelukeskuksen hallitus
8 § Palvelukeskuksen toimitusjohtaja
9 § Palvelukeskuksen oma pääoma
10 § Palvelukeskuksen kirjanpito ja tilinpäätös
11 § Palvelukeskuksen tilintarkastus

12 § Palvelukeskuksen toimielinten vahingonkorvausvelvollisuus
13 § Palvelukeskuksen palveluista perittävät maksut
14 § Voimaantulo